

RAZSTAVA

Partizanska bolnica Franja – skriti dragulj Evrope

Realizacija razstave: © 2020–2021, Mestni muzej Idrija

Avtorica razstave: Milojka Magajne

Strokovna sodelavca: Ivana Leskovec, dr. Jože Bavcon

Oblikovanje: Barbara Sirk in Žiga Okorn, Uvid.si d. o. o.

Jezikovni pregled: Sonja Benčina

Prevod: Leemeta d. o. o.

Predmeti: Mestni muzej Idrija – zbirka Partizanska bolnica Franja

Fotografije: Mestni muzej Idrija – fototeka Cerkljanskega muzeja (avtorji:

dr. Aleksander Gala, Ivan Goljat, Božidar Jakac, Aleksander Jesenovec, Luka

Kalan, Jože Klanjšek Vasja, Drago Kuralt, Rafael Marn, Franc Peternelj,

Rafael Podobnik, Bojan Tavčar, Vinko Tavčar), Ministrstvo za kulturo –

INDOK Center (avtor: Momo Vukovič) Muzej novejšje zgodovine Slovenije

(Zbirka Tekoče gradivo, črno-beli negativ, reprodukcija, leica), ZRC SAZU

(avtorica: Ajda Martinčič), Žiga Okorn, Jože Simsič, Dušan Škodič, arhiv

družine Slavice Furlan

Dokumenti: Mestni muzej Idrija – Arhiv Cerkljanskega muzeja, Arhiv

Republike Slovenije

Risbe: Aleksander Jankovič Potočnik, Žiga Okorn

Izdelava zemljevidov: Grega Žorž

Filmski odlomki: *Partizanske bolnice v Sloveniji*, 1948; producent Triglav

film Ljubljana; scenarist, režiser Zvone Sintič; snemalca Anton Smeh,

Viki Pogačar. Gradivo hrani: Slovenski filmski arhiv pri arhivu Republike

Slovenije, SI AS 1086, Zbirka filmov.

Prečuden cvet je v grapi črni, 1975, producent TV Ljubljana; avtorica Dorica

Makuc; režiserka Mija Janžekovič; snemalec Žaro Tušar.

Partizanska bolnica Franja, 2014; snemalec Tine Sedej; glasba <https://www.purple-planet.com/>.

Glasba: Kulturno društvo Partizanski pevski zbor Ljubljana, Tržaški

partizanski pevski zbor Pinko Tomažič, Ženski pevski zbor Kombinat

Tehnična izvedba: O.K.VIR d.o.o., Uvid.si d.o.o.

Interaktivna vizualizacija: Nanostudio Grega Lebar s. p.

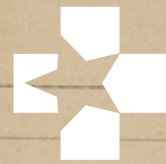
Izvedbo razstave so finančno podprli:



REPUBLIKA SLOVENIJA
MINISTRSTVO ZA KULTURO

Razstava je bila delno (interaktivna vizualizacija, zgibanka) financirana s sredstvi skupnega projekta med Evropsko unijo in Svetom Evrope.

Tu izražena stališča v nobenem primeru ne odražajo uradnega mnenja Evropske unije ali Sveta Evrope.



Partizanska bolnica

FRANJA

Urnik:

► od 1. aprila do 30. septembra:

vsak dan od 9. do 18. ure

► od 1. oktobra do 31. oktobra:

vsak dan od 9. do 16. ure

► od 1. novembra do 31. marca:

v primeru ugodnih vremenskih razmer za najavljene skupine

Informacije:

Cerkljanski muzej

Bevkova 12

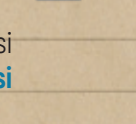
SI 5282 Cerkno

tel. + 386 5 37 23 180

e-mail: info@muzej-idrija-cerkno.si

<http://www.muzej-idrija-cerkno.si>

<https://www.pb-franja.si/>



Muzejski list št. 56

Partizanska bolnica Franja –

skriti dragulj Evrope

Izdal: © 2021 Mestni muzej Idrija

Besedilo: Milojka Magajne

Jezikovni pregled: Sonja Benčina

Fotografije: Bojan Tavčar

Oblikovanje: Barbara Sirk in Žiga Okorn, Uvid.si d. o. o.

Prevod: Leemeta d. o. o.

Naklada: 3.000

Tisk: Schwarz print d.o.o.



SKRITI DRAGULJ EVROPE



Partizanska bolnica

FRANJA



Potujoča razstava

Skrita partizanska bolnišnica, zgrajena med drugo svetovno vojno v težko dostopni soteski Pasice na Cerkljanskem, na severozahodu Slovenije, pripoveduje zgodbo o pogumu, humanosti in solidarnosti. Njeni junaki so običajni ljudje, ki so zapustili varna zavetja svojih domov, da bi izbrali mir in svobodo. Ob njihovih žrtvah in trpljenju so se gradili temelji današnje povezane in demokratične Evrope.





Predstavitel Partizanske bolnice Franja je na razstavi razdeljena v šest vsebinskih sklopov.

Z besedili, fotografijami in videoposnetki so predstavljeni njeno delovanje, skrb za ranjence, oskrba s hrano, zdravili in sanitetnim materialom, ukrepi za varnost in obrambo bolnišnice ter današnji pomen bolnišnice kot kulturnega spomenika. Obiskovalci vse to spoznavaajo tudi skozi zgodbe dejanskih ljudi – članov bolnišničnega osebja, ranjencev in domačinov iz neposredne okolice Franje. Posebno pozornost si na razstavi zasluži izbor predmetov, saj so se do danes ohranili le redki originali. Večina jih je bila uničena v povodnji, ki je spomenik prizadela leta 2007. Osebni predmeti pripovedujejo o posameznih članih osebja in njihovi skrbi za ranjence. Drugi sklop predmetov pa priča o bolnišničnem vsakdanu in zdravljenju ter o veliki meri iznajdljivosti in improvizacije, ki sta bili v takratnih razmerah nuja.



Razstava je zasnovana interaktivno. Označbe na panojih obiskovalce usmerjajo k nadaljnjemu raziskovanju posamezne teme. Dodatne informacije so na voljo na zaslonu na dotik, kjer lahko izbirajo med zgodbami, avdio- in videoposnetki v več jezikih (SI, EN, HR, IT, DE, FR, PL). Posebej dragoceni so posnetki iz dokumentarnega filma Partizanske bolnice v Sloveniji, ki je bil posnet leta 1948 in v katerem nastopajo nekdanji člani osebja in ranjenci. Več o predmetih, ki niso na razstavi, pa lahko izvejo preko povezave na spletno stran, s katero so opremljene njihove fotografije na panojih.

Partizanska bolnica Franja je bila del razvejane in dobro organizirane mreže skritih partizanskih bolnišnic.

Prostor zanjo so izbrali po nasvetu domačina Janeza Peternelja. Od decembra 1943 do maja 1945 so v soteski zgradili 14 lesenih barak različnih velikosti in namembnosti, za katere so ves potreben material na ramenih znosili na lokacijo. Poleg barak za bivanje ranjencev in osebja so postavili še barako za operacijsko sobo, rentgen, kuhinjo, kopalnico in pralnico ter invalidski dom. Imeli so tudi lastno električno centralo. Bolnišnica je že med vojno dobila ime po zdravnici dr. Franji Bojc, ki je januarja 1944 nasledila ustanoviteljica in prvega zdravnika dr. Viktorja Volčjaka. V bolnici se je zdravilo okoli 600 ranjencev in bolnikov različnih narodnosti. Poleg Slovencev je bilo največ Italijanov in pripadnikov različnih narodov nekdanje Sovjetske zveze, vmes pa so bili tudi Hrvati, Srbi, Francozi, Avstrijci, Poljaki in Američani. Tudi med osebjem najdemo predstavnike drugih narodov. V bolnišnici je nekaj časa delal zdravnik iz Srbije, dr. Vladislav Klein, enega od zunanjih oddelkov je



vodil italijanski zdravnik dr. Antonio Ciccarelli. Med stražarji so bili tudi Hrvata Danilo Nakarada in Peter Sertič ter Srba Milojko Roljevič in Nikola Radojčić. Kot čevljar je po ozdravitvi v bolnišnici ostal in delal Avstrijec Alois Trummel, nekdanji nemški vojak.

Za obstoj in delovanje bolnišnice je bila ključnega pomena podpora lokalnega prebivalstva, ki je pomagalo pri prevažanju in prenašanju ranjencev ter skrbelo za nemoteno oskrbo s hrano, zdravili in sanitetnim materialom. Spomladi leta 1944 je začela prihajati tudi zavezniška pomoč, ki so jo na območje Cerkljanskega odmetavala letala. Veliko truda je bilo vloženega v ohranjanje tajnosti lokacije: dostopna pot je vodila po potoku, ki teče skozi sotesko, ranjencem pa so pred prenosom, ki je potekal ponoči, zavezali oči, da ne bi mogli nikomur izdati, kje so se zdravili. Poskrbeli so tudi za lastno vojaško obrambo, tako da so zgradili več obrambnih bunkerjev in zaklonišč za ranjence. Sovražnik se je dvakrat znašel v njeni neposredni bližini, vendar bolnišnice ni odkril.

Leto in pol je bolnišnica v soteski Pasice dajala zavetje ranjenim in bolnim borcem za svobodo pa tudi posameznim civilistom. Leta 1946 je

postala muzej. Uresničila se je misel, ki jo je zapisal dr. Franc Podkoritnik, med vojno krajši čas zdravnik v Franji: »Tudi po končani vojni se mora ohraniti ta postojanka kot viden dokaz vsem bodočim rodovom, kaj je zmožna ustvariti in kaj ustvarja ljubezen do svobode.«



Partizanska bolnica Franja je izjemen primer zdravstvene oskrbe ljudi v izrednih razmerah ter simbol človečnosti, solidarnosti in tovarštva med domačini, osebjem bolnišnice in ranjenimi vojaki različnih narodnosti, ki so se v času 2. svetovne vojne borili proti fašizmu in nacizmu.

Zaradi pomembne vloge, ki jo je odigrala v evropski zgodovini, ji je Evropska komisija podelila Znak evropske dediščine.

